

Міністерство освіти і науки України

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Спортивний комітет України

Матеріали XI Міжнародної інтернет-конференції

Харківська державна академія фізичної культури

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

29 березня 2018 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І
СПОРТУ УКРАЇНИ**

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ
ФЕДЬКОВИЧА**

СПОРТИВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

«СПОРТ ТА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО»

**Матеріали
XI Міжнародної наукової інтернет-конференції**

29 березня 2018 року

- ЗИНОВ МИКИТА, МЕРШАВКА ВАЛЕНТИНА, НАГОРНА ВІКТОРІЯ** ВИЗНАЧЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ В АДАПТИВНОМУ СПОРТІ НА ПРИКЛАДІ ТЕНІСУ НАСТІЛЬНОГО 221
- КИЗИМЕНКО ГЕОРГІЙ, ДЕМЧЕНКО МАРГАРИТА, НАГОРНА ВІКТОРІЯ, ПЕТРЕНКО ГЕННАДІЙ** ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ ШТУЧНИХ КОЛІННИХ МОДУЛІВ В АДАПТИВНОМУ СПОРТІ 226
- ЛАПШИНСЬКА ЄЛИЗАВЕТА, ЯРМОЛЕНКО МАКСИМ** ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ СПОРТСМЕНА З ВАДАМИ ЗОРУ (НА ПРИКЛАДІ АРМРЕСЛІНГУ) 231
- МАСЛОВ АНДРІЙ, КОГУТ ІРИНА, МАРИНИЧ ВІКТОРІЯ** ПЛАВАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАБІЛІТАЦІЇ 235
- МІШИНА КАТЕРИНА, МІШИН МАКСИМ** СУЧАСНИЙ СТАН ВІТЧИЗНЯНОГО ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ (НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ВИСТУПІВ СПОРТСМЕНІВ УКРАЇНИ НА ПАРАЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ) 240
- НУЖНА ДАРИНА, ЯРМОЛЕНКО МАКСИМ** ТАКТИКА ПРОХОДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЇ 5 КМ СПОРТСМЕНАМИ ЗІ СПИННО-МОЗКОВИМИ ПОРУШЕННЯМИ В ЛИЖНИХ ГОНКАХ 245
- ПЕТРОНЮК АНАСТАСІЯ, СТАРЕПРАВО МАКСИМ, КРОПИВНИЦЬКА ТЕТЯНА** ЕВОЛЮЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ПОГЛЯДІВ НА ІНВАЛІДНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РОЗВИТКУ 249
- ПОВАЖНЮК СТАНІСЛАВ, ШУТОВА СВІТЛАНА, КОНСТАНТИНОВСЬКА НАТАЛЬЯ** РОЗВИТОК БАСКЕТБОЛУ СЕРЕД СПОРТСМЕНІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ 254
- РИБАК ДМИТРО, КОГУТ ІРИНА** МОТИВАЦІЯ СПОРТСМЕНІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ 260
- ТЕЛШЕВСЬКИЙ ДМИТРО, ЯРМОЛЕНКО МАКСИМ** СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДАПТИВНОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ 265
- ШУСТА ІРИНА, ПТИН МАР'ЯН** ЗМАГАННЯ В СИСТЕМІ АДАПТИВНОГО СПОРТУ (НА ПРИКЛАДІ INVICTUS GAMES) 269

РОЗВИТОК БАСКЕТБОЛУ СЕРЕД СПОРТСМЕНІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Поважнюк Станіслав

*Наукові керівники – Шутова С.Є., к. фіз. вих., доцент,
Константиновська Н.О.*

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Актуальність. Відомо, що спорт є пріоритетним напрямком розвитку розвинутих країн у світі. Розвиток сучасного спорту, як олімпійського, так і адаптивного свідчить про те, що досягнення українських спортсменів на міжнародній арені слід розглядати як важливий показник рівня розвитку нації, її соціокультури, сприяння залученню широких верств населення до активних занять фізичною культурою і спортом, забезпечення позитивного впливу засобів спорту на загальнолюдські цінності [1, 4]. Величезне значення, в зв'язку з цим набуває ефективне управління, і відповідно якісна організація спортивного руху інвалідів.

Серед адаптивних видів спорту, баскетбол є одним з самих популярних, котрим займаються інваліди [2]. У зв'язку з тим, що баскетбол в Україні має давні традиції, то він отримав певний розвиток серед інвалідів різних нозологічних груп. Спортивні результати для них не головне, набагато важливіше відновити втрачений контакт з навколишнім світом. Відомо, що спортивна підготовка і участь в змаганнях психологічно допомагає успішніше воз'єднуватися людям з обмеженими можливостями з суспільством і набувати досвіду соціального життя. Заняття баскетболом для спортсменів-інвалідів є діяльністю, спрямованою на задоволення потреб у саморозвитку.

Разом з тим, не дивлячись на загальні проблеми розвитку адаптивних видів спорту, актуальним залишається питання особливостей сьогоденного стану та розвитку баскетболу спортсменів-інвалідів в Україні.

Мета дослідження – визначити сучасний стан розвитку баскетболу спортсменів-інвалідів в Україні.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз літературних даних та інтернет ресурсів щодо визначення характеристики існування баскетболу з різних нозологій в Україні.
2. Виявити особливості управління та розвитку баскетболу спортсменів-інвалідів в Україні.

Методи та організація дослідження: аналіз науково – методичної літератури та інтернет ресурсів, контент-аналіз архівних матеріалів міністерства молоді та спорту України та національних спортивних федерацій з нозологій, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. На міжнародному рівні чільну роль у розвитку баскетболу інвалідів займає міжнародна федерація баскетболу (ФІБА), в структуру якої входить «федерація баскетболу на візках» і «федерація баскетболу глухих», які, в свою чергу, регулюють розвиток даного спорту в усьому світі за допомогою організованої програми навчання. У

функції даних федерацій входить: активне прагнення підвищити обізнаність громадськості про важливість і переваги баскетболу на візках і баскетболу глухих; організація і контроль міжнародних змагань, встановлення правил гри і стандартів обладнання для баскетболу на візках; планування і проведення всіх міжнародних конкурсів баскетболу глухих, у співпраці з міжнародним Дефлімпійським комітетом і його конфедераціями.

Для визначення характеристики існування баскетболу з різних нозологій в Україні були проаналізовані літературні дані та інтернет ресурси на предмет визначення особливостей управління спортивним рухом інвалідів. Комплексна програма розв'язання проблем інвалідності, схвалена Кабінетом Міністрів України від 27 січня 1992 р. № 31, передбачала, окрім заходів на профілактику інвалідності, медичної, соціально-трудової реабілітації інвалідів, надання протезно-ортопедичної допомоги і забезпечення транспортними засобами, створення рівних можливостей одержання освіти, поліпшення матеріально-побутових умов інвалідів, а й створення розділу про фізичну культуру і спорт інвалідів [1]. На сьогодні згідно структури системи фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» питання розвитку баскетболу для людей з обмеженими можливостями, розглядаються Міністерством молоді та спорту України, Національним комітетом спорту інвалідів України та Українським центром з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»[3].

Згідно концепції Державної програми розвитку баскетболу в Україні на 2012-2015 роки була зазначена потреба нагального розв'язання проблеми баскетболу та підготовки відповідної інфраструктури з метою приведення її до міжнародних стандартів. Відповідно, до Стратегії формування сучасної системи олімпійської підготовки на період до 2020 року, згідно наказу Міністерства молоді та спорту України від 14.03.17 № 1036 баскетбол зазначений самим пріоритетним з командних ігрових олімпійських видів спорту на 2017-2020 [3].

Розвиток будь-якого спорту передбачає перш за все урахування системи багаторічної підготовки спортсменів. У зв'язку з цим за даними звітів про спортивну діяльність у період з 2014 по 2016 рр. Міністерства молоді та спорту України, було визначено негативну динаміку активності інвалідів, які займаються баскетболом (табл.1) [3].

Але є і 3 позитивних показника розвитку баскетболу на візках, так з 2014 по 2016 роки - відмічається збільшення загальної кількості займаючихся та тих хто займається у спортивних клубах, відповідно з 41 по 59 та з 30 по 51. Серед працівників фізичної культури і спорту, які проводять заняття, також відмічається збільшення - з одного до п'яти.

Згідно даних Міністерства молоді та спорту України про перелік ДЮСШ інвалідів станом на 01.01 2017 рік с 26-ти ДЮСШ всього 6 мають відділення баскетболу, а зокрема: у позашкільному навчальному закладі «Дитячо-юнацької спортивної школи для інвалідів з ігрових видів спорту «Метеор» м. Київ; Херсонській дитячо-юнацькій спортивній школі для інвалідів; Комунальному закладі Кіровоградської реабілітаційної дитячо-юнацької

спортивної школі інвалідів «Інваспорт»; дитячо-юнацькій спортивній школі інвалідів Запорізького регіонального центру з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»; Комунальному закладі «Донецької обласної дитячо-юнацької спортивної школі для інвалідів»; Комунальному позашкільному закладі освіти «Дніпропетровської обласної спеціалізованої дитячо-юнацької спортивної школи для дітей-інвалідів» Дніпропетровської обласної ради» [3].

Таблиця 1

Кількісні показники розвитку баскетболу спортсменів-інвалідів в Україні

Рік	Кількість осіб, які займаються баскетболом/ баскетболом на візках				Кількість працівників фізичної культури і спорту, які проводять заняття з баскетболу/ баскетболу на візках
	Усього	У ДЮСШ	У спортивних клубах	У регіональних центрах "Інваспорт"	
2016	302/ 59	158	17/51	127/8	9/5
2015	406/8	156	57/1	193/8	14/1
2014	451/41	206	33/30	212/11	18/1

Існування та розвиток спорту не можливий без його нормативно-правового забезпечення, котре у тому числі передбачає єдиний підхід до присвоєння спортивних звань і спортивних розрядів спортсменам-інвалідам та спортивного звання тренерам. З метою визначення характеристики існування баскетболу для людей з обмеженими можливостями були проаналізовані данні Міністерства молоді та спорту України та національних спортивних федерацій інвалідів з нозологій: спортивної федерації глухих в Україні, Української спортивної федерації інвалідів з вадами розумового та фізичного розвитку, спортивної федерації незрячих в Україні, Української федерації спорту інвалідів з ураженням опорно-рухового апарату. З'ясовано, що кваліфікаційні норми та вимоги Єдиної спортивної класифікації України з видів спорту інвалідів з ураженнями опорно-рухового апарату, вадами зору, слуху та розумового і фізичного розвитку були складені для баскетболістів-інвалідів тільки двох нозологій: інвалідів з ураженнями опорно-рухового апарату (баскетбол на візках) та з вадами слуху.

Аналізуючи календарний план фізкультурно-оздоровчих заходів для людей з порушенням слуху та ураженнями опорно-рухового апарату, слід зазначити, далеко не однакою кількістю змагань (рис.1) [3].

Так, наприклад баскетболісти з порушенням слуху приймають участь у чемпіонаті Європи з баскетболу (U-20) (чоловіки, жінки) (II ранг), у чемпіонаті України з баскетболу (чоловіки, жінки) серед здорових спортсменів (III ранг), проводиться Всеукраїнська юнацька ліга з баскетболу (чоловіки) серед здорових спортсменів (IV ранг). Крім того, згідно до наказу Міністерства молоді та спорту України від 02.01.2018 №13 затверджені склади національних

збірних команд України з баскетболу осіб з вадами слуху на 2018 рік – у чоловіків 29 гравців; у жінок 22. Нажаль баскетболісти з ураженнями опорно-рухового апарату на сьогодні, беруть участь тільки у чемпіонаті України з баскетболу на візках (III ранг).

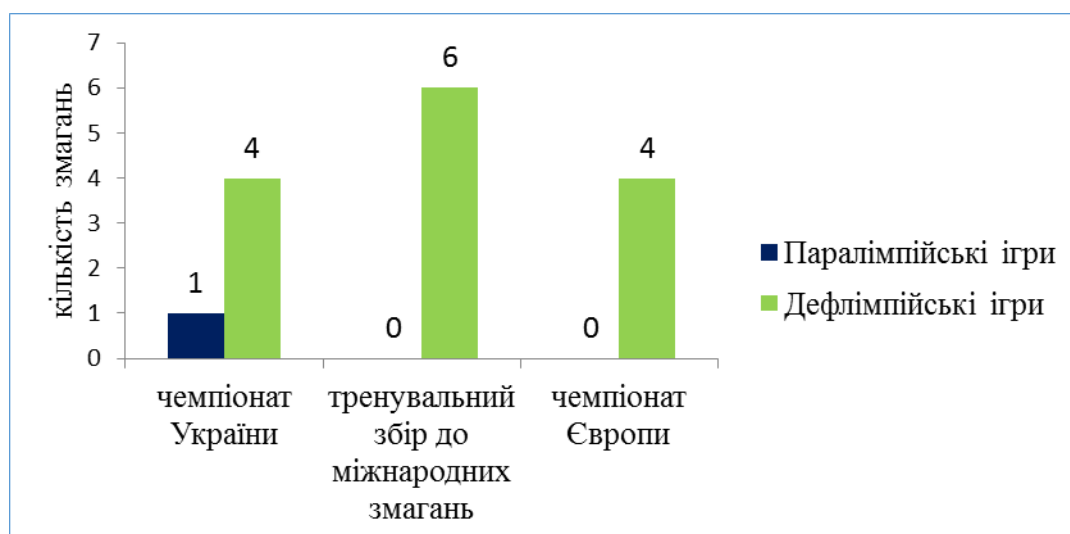

Рис. 1. Кількісний показник змагань з баскетболу на візках та баскетболу для осіб з порушенням слуху у 2017 році

Аналізуючи кількість учасників змагань з баскетболу інвалідів, відмічається наступне - кількість баскетболістів учасників в змаганнях з ураженням опорно-рухового апарату на багато більше ніж з порушенням слуху, незважаючи на те, що кількість змагань навпаки значно менше (рис. 2) [3].

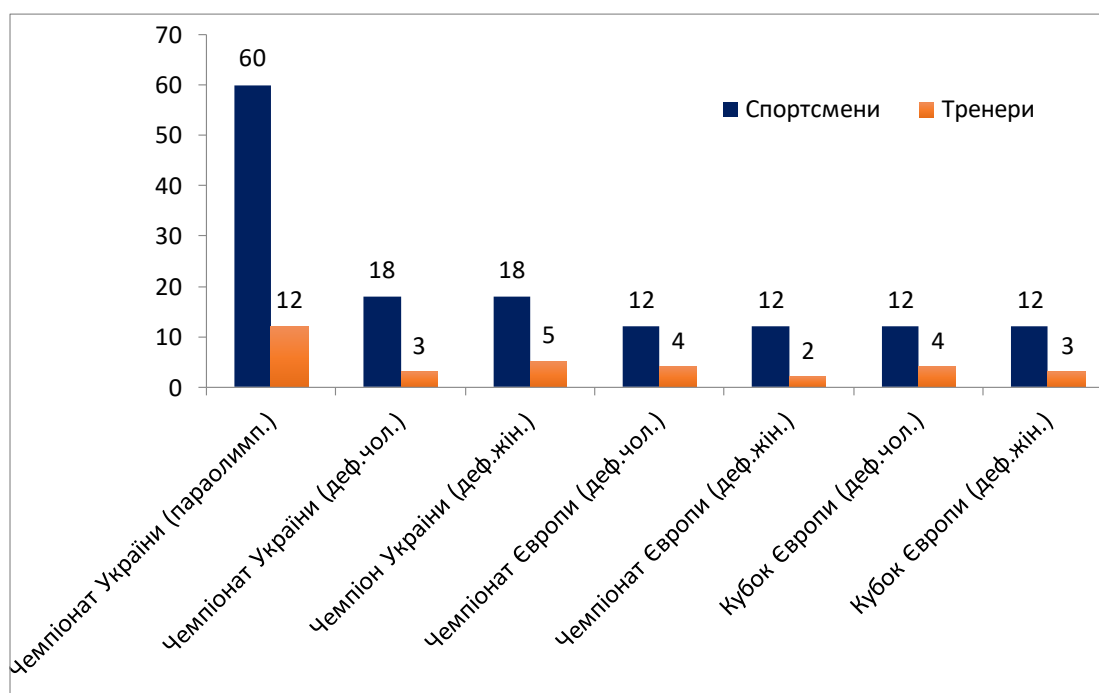

Рис. 2. Загальна кількість учасників змагань з баскетболу серед осіб з інвалідністю

Провівши аналіз географічного поширення проведення змагань з баскетболу для інвалідів з ураженнями опорно-рухового апарату та вадами слуху на території України, слід зазначити, на момент аналізу всього на 50% була надана інформація о містах проведення змагань, але 50% всіх змагань було заплановано у Дніпрі (рис. 3) [3].

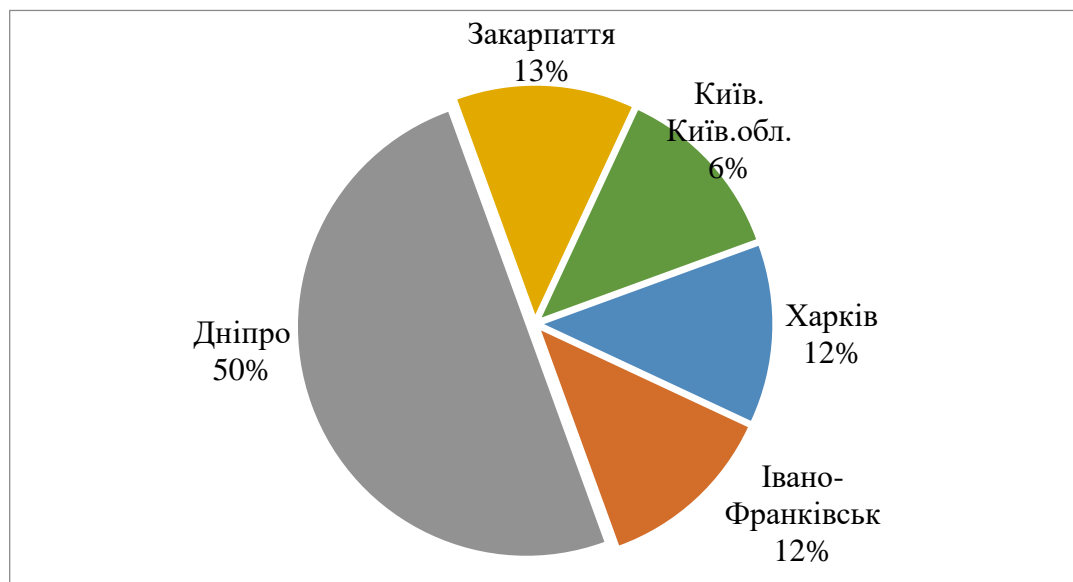

Рис. 3. Географічні показники проведення змагань з баскетболу для інвалідів з ураженнями опорно-рухового апарату та вадами слуху на території України

Висновки. Аналіз літературних даних та інтернет ресурсів дозволив визначити характеристику існування баскетболу 2-х нозологій в Україні, це баскетбол для людей з порушенням слуху (баскетбол глухих) та ураженнями опорно-рухового апарату (баскетбол на візках). При визначенні сучасного стану баскетболу спортсменів-інвалідів в Україні слід враховувати показники всіх етапів багаторічної підготовки спортсменів, а саме розвиток дитячо-юнацького спорту, який може бути виражений у кількісних показниках наявності відділень баскетболу у ДЮСШ, вихованців; відповідність нормативно-правового забезпечення у спорті вищих досягнень; рівномірне географічне розповсюдження обласних та регіональних організацій розвитку інваспорту.

Література

1. Бріскін. Ю.А. Спорт інвалідів : [підруч. для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту] / Ю.А. Бріскін - К.: Олімпійська література, 2006 – 263 с.
2. Матвеев С.Ф. Історичні, організаційні та соціальні аспекти розвитку спорту інвалідів: навч. посіб. для студ. ВНЗ фіз. вих. і спорту / С.Ф. Матвеев, Ю.А. Бріскін, І.О. Когут. — К.: Асконіт, 2011. — 250 с.
3. Міністерство молоді та спорту України : [Електронний ресурс]. - Режим доступу до сайту: <http://dsmsu.gov.ua>

4. Пітин М. Історичні аспекти розвитку баскетболу на візках / Мар'ян Пітин // Теорія і практика фізичного виховання. – 2004. – № 3. – С. 242–247.